

Hoge commissaris te Djakarta (Van Bylandt) aan minister van Buitenlandse Zaken (Beyen) en minister zonder portefeuille (Luns), 6 aug 1954

Het oppositieblad Pedoman heeft (naar verluidt uit Luar Negeri-bron) kennis gekregen van de inhoud van onze nota van 14 Juli over mishandelingen van arrestanten en is geneigd hieraan nu ruchtbaarheid te geven, maar wenst om begrijpelijke redenen de bron niet te verraden. Informatie van Pedoman bij KLN langs normale weg gaf als resultaat ontkenning van het bestaan van een nota en op HC 'no comment', terwijl in Djakarta meer en meer mensen iets te weten (volgens bijvoorbeeld mededeling aan Mgr. De Jonghe).

Deze situatie wettigt reeds uit nieuwsblad-gezichtspunt verder onderzoek naar feiten en Pedoman, waarmede Bouman goede relaties onderhoudt, wil hem ondergeschikt redacteur zenden om hem in zijn kwaliteit van verdediger te interviewen. Redacteur zou bron niet noemen en dit ook weigeren te doen indien, hetgeen te verwachten is, hij door het hoofdparket zou worden ondervraagd.

Bouman is nog steeds overtuigd van het grote nut van publiciteit en acht deze kans, waarbij de zaak zou worden aangebracht door een Indonesisch blad uiterst belangrijk en zou er gaarne op ingaan.

Hij overweegt daarbij dat als eenmaal van die zijde de zaak uit de doeken wordt gedaan, niet alleen in de rechtzaal bezwarende getuigenverklaringen veel van hun betekenis zullen verliezen, maar ook dat ruggesteun wordt gegeven aan rechter en parket en goedwillende elementen tegen de machinaties van de politie. Wordt de zaak publiek door toedoen van Nederlandse of andere buitenlandse organen dan vervalt laatstgenoemd voordeel. Hij is bereid alle risico's voor zichzelf daarbij te lopen; hij acht deze overigens gering.

De mogelijkheid bestaat ook dat Pedoman een eerste bericht lanceert alvorens Bouman te interviewen, in welk geval ook vast te verwachten is, dat Bouman daarna door de pers zal worden benaderd.

Ik heb voor het ogenblik Bouman verzocht niet te spreken, omdat ik het ongewenst acht dat zonder Uw instemming Pedoman uit Nederlandse bron berichten krijgt ontleend aan onze nota en gezegd dat ik U eerst wenste in te lichten. Zijnerzijds bood Bouman spontaan aan om indien ooit het verhaal tot hem zou worden getraceerd, te verklaren dat hij tegen het uitdrukkelijk verzoek van de HC heeft gehandeld, omdat hij zijn plicht jegens zijn cliënten primair achtte, maar dat gelooft toch niemand.

Formeel gesproken staat de Nederlandse Regering buiten dit alles. Tegenover Ali is slechts gezegd dat voorlopig de Nederlandse Regering niet voornemens is harerzijds publiciteit te geven in het belang van de Uniebesprekingen. Materieel echter zal Nederland zonder twijfel bij een aanval van de oppositiepers op de Indonesische Regering door de regeringspers mede in de strijd worden betrokken met gebruik van de bekende insinuaties en aantijgingen, terwijl ook sterke reacties in Nederland verwachtbaar zijn. Ik kan bij gebrek aan inzicht omtrent de actuele stand van zaken in Den Haag en Uw verwachtingen over het verder verloop, niet beoordelen, of zulks bezwaarlijk is te achten. Dat het belang der arrestanten met een dergelijke publicatie grotelijks zou zijn gediend, staat echter voor mij vast. Wordt Bouman door de pers benaderd dan staat hij voor een moeilijke keus, maar een uitdrukkelijk verzoek van de Nederlandse Regering om zich thans te onthouden van het geven van informatie zal Bouman zonder meer opvolgen. Hij wijst echter op dat deze kans, waarbij een goed Indonesisch dagblad de kat de bel zou aanbinden vrijwel zeker niet terug komt. Bouman zal

antwoord aan Pedoman over zijn bereidheid redacteur te ontvangen niet kunnen uitstellen. Ik moge daarom verzoeken mij omgaand een aanwijzing te geven.